

Kenyér és bor

1.

Körben nyugszik a város, fényteli, csendes az utca,
 Fáklyákkal ragyogón zúgnak el a szekerek.
 Ember, a nappallal ki betelt, hazatér nyugovóra;
 Károsodás, nyereség: mérlegel ésszel az agy
 5 Otthon elégűlten. A piac kiürülve virágtól
 S fürtöktől meg a kéz nappali műveitől.
 Ám húros zene szól kertekből: egy szerető lény
 Játssza talán; avagy egy férfi magányosan így
 Gondol a messzi barátokkal meg az ifjúkorrall;
 10 Illatos ágynál zúdul a kút, a szökő.
 Most a homályló lég csendjében szól a harang mind;
 Egy ór, mondva időt, mennyi az óra, kiált.
 Most fuvalom kél, és a ligetnek rezdül a lombja;
 Nézd!, most földünk árny-képe, a hús telihold
 15 Titkon előjön; az Éj, a rajongó, szintugyanúgy jön
 Csillaggal tele; gond értünk benne kevés.
 Fénylik a Bámulatotkeltő, köztünk idegenként,
 Hegyfokokon szomorún, gőgösen és magasan.

2.

Bámulatos a Magasztosnak kegye. Senki se tudja,
 20 Általa honnét és mily dolog érkezik el.
 Így mozgatja az Éj a világot, az emberi lelket:
 Bölcs sem értheti, mit készítet; a Legmagasabb
 Istenség, aki téged kedvel, emígy igazítja.
 Éjnél éppen ezért nappalt jobb szereted.
 25 Olykor azonban a tiszta szem is még vágyik az árnyra,
 Szükségnél hamarabb vágya az álom. Ahogy
 Egy hű férfi gyakorta tekintget ugyancsak az Éjbe,
 Illik szentelnünk Éjnek a dalt s koszorút.
 Mert a bolyongónak szent ő, s holtak seregének,

- 30 Megmaradad őneki még-is szabad állapota.
 Ámde nekünk kell tőle a szentrészeg feledettség,
 Így támpontra talál, aki sötétben időz.
 Adja nekünk ezt, tétova várakozás közepette,
 Adja a bővizü szót, mint a szerelmesek is,
 35 Szunnyadozástalanul, telt serleggel s a merész lét
 Szent emlékezetén, ébren az éjszaka közt.

3.

- Rejteni kár keblünkben a szívet. Vissza miért is
 Fogjuk a kedvünket, mesterek és inasok?
 Gátja-e ennek bárki? Betiltja-e szép örömmünket?
 40 Nappali, éji időn biztat az isteni tűz:
 Induljunk! Gyere, lássuk a nyílt teret, azt, mi sajátunk,
 Azt mi keressük meg, még ha de távoli is.
 Egy bizonyos: legyen az, hogy dél van, vagy legyen az, hogy
 Éjfél van: mérték áll oda mindenidőn.
 45 Mindre vonatkozik, ám ki-kinek megadott a sajátja,
 Jön s megy, ahogy tud mind, mert kijelölt az irány.
 Így gúnyt úzzön a gúnyból ujjongásteli téboly,
 Szentelt éj folyamán dalnokokon ha kitör.
 Hát jer az Isthmoshoz, hol a partra kizúdul a tenger.
 50 Parnassushoz: a hó delphoi szirtre ragyog.
 Jöjj az Olymposhoz s a Kithairónnak magasára,
 Jöjj a fenyőkhöz, jöjj thébai fürtök alá,
 Jöjj ide, hol zúg Isménos, eme kadmosi földről
 Jött a jövendő Bor-Istene – visszamatat.*

4.

- 55 Mindenik Égiek otthona vagy, boldog Görögország!
 Mit mind hallottunk ifjan, az így igaz-e?
 Ünnepi csarnok! Tenger a padló! Asztal a hegylanc!
 Kezdetől csakugyan erre a célra csinált!
 Ámde a trónok hol? Hol a szentély? És az edények,
 60 Bennük a nektár? Dal, zengeni isteneket?
 Messzire fénylő bölcs mondások, merre keressünk?
 Nagy Sors zeng – no de hol? Delphoi szunnyadozik!

* A harmadik nagysztrófa utolsó két sorának nemrég talált szövegvariánsa így hangzik:

Théba alatt és Isménis zúg s dirkei forrás:
 Vágyva s eléggülten arra tekint a szemünk.

(A fordító jegyzete.)

Hol van a gyors Végzet? Hol tör ránk mindenüvé, mely
 Mennydörgőn lezuhan, bárha derült is az ég?
 65 Éter Atyánk! – Röppent ajakokról így ajakokra
 Százszor is: életet el senki se bírt egyedül.
 Mind e javak kicserélve, megosztva, ha kell, idegennel;
 Míg vigadunk, alszik, s így kap erőre a szó:
 Zeus atya! Ujjongj! Zeng, amig elhallatszik, az ősi
 70 Jelszava; ránk hagyták, mélyrehatót, a szülők.
 Mert hozzánk így jönnek az égiek, így fut az éji
 Árnyból nappali fény, emberiségnek öröm.

5.

Észre se vetten jönnek először; csak gyerekek, kik
 Mennek elénk: olyan fénytüremény örömük.
 75 Óvakodik tőlük ki-ki; félisten sem igen tud
 Névre mutatni: a szép jókat adók kicsodák.
 Ámde a lelkületük nagy: tölti a szívet
 Örömük; ember, kérdd: az adomány mire jó?
 Munkál, tékozol, és már-már szentségtelen is szent,
 80 Míg hozzá keze nyúl ostoba-jószívüen.
 Túrrik az égiek egy darabig, majd testi valójuk
 Jön, s hogy boldog lesz, szokja az emberi faj.
 Szokja a napfényt, a Megnyilvánultat, az arcát
 Annak – a Minden, az Egy –, rég akit így nevezünk,
 85 És ki betölti a néma kebelt: szabadul s kielégül,
 Elsőként, egyedül könnyit akármi ohajt.
 Ilyen az ember, mert ha a jó megvan, s nosza, gondját
 Egy isten viseli: ismeri, látja-e? Nem.
 Hordani kell neki azt! Majd hívja a legbecsesebbnek:
 90 Már csak ezért is a szó nőjön, akár a virág.

6.

Boldogságteli isteneket tisztelni akarja
 Ő komolyan: dicsüket zúgja ez is, meg az is.
 Fényre csak az nézzen, aki tetszik a szent Magasaknak,
 Tétova próbáló bukjon az éter előtt.
 95 Így, hogy méltóképp társuljanak égiek által,
 Nagyszerű rendekben jönnek a népek elő,
 Építik a szép templomokat meg a városokat fel,
 Ott magasodnak azok fennen, ahol fut a part.
 Ám hol vannak, merre virulnak az üdv koronái?
 100 Hervad Athén s Thébai, nem röpül újra gerely

Fent az Olympia-játékon, harcos szekerek sem,
S nem kapnak koszorút már a korinthetai hajók.
S mért hallgatnak a régi, a szent színházak is éppígy?
Tánc avatottaknak mért nem örül szabadon?
105 Férfiu-homlokot egy isten mért nem jelöl úgy meg,
Mint rég, mért nem üti rá a pecsétet eképp?
Vagy maga jött, és ember-alakban adott vigaszunkra
Véget az ünnepnek, zárni tökéleteset.

7.

Ámde, barátom, későn jöttünk. Él a sok isten,
110 Ám a világ idegen, vannak ahol magasan.
Végtelenül munkálnak amott, nem ügyelnek is arra,
Hogy vajon élünk-e: óvnak az égiek így.
Gyenge edény nem mindig tudja magába fogadni
Őket, néha csupán bírjuk az isteni súlyt.
115 Róluk szóló álom az élet. Csakhogy a végzet
Nyújt segedelmet: erőt adhat a gond meg az éj,
Mígnem az ércbölcsőben a sok hős nőtt eleget már:
Szívük erőben emígy istenivé hasonul.
Jön nagy mennydörgéssel a sok félisten: aludni
120 Jobb nekem itt, semmint társ ha sehol, sehogyan,
Várni csak így, nem tudva, mit is mondjak, tegyek addig.
És költők mire jók, míg az idő nyomorú?
Költők: mint a boristen szentelt papjai voltak –
Mondod –; bolyganak, és szenteli őket az éj.

8.

125 Mert ugyanis, mi gyanítjuk, régen volt az idő, hogy
Fölfele szállt ki-ki mind, életet édesítő,
El hogy Atyánk fordítá arcát emberi fajtól,
Földi lakunkért így támada joggal a gyász.
Majd jött egy csendes genius, jött égi vigasszal,
130 Hirdeti nap végét, s ezt követőn nyoma vész,
És annak jeleül, hogy a nemtő visszajövend még,
Pár adományt ismét juttat a mennyei kar,
Miknek az emberi faj, maga módján, földileg örvend,
Égi örömhöz mert túl nagy amúgy, ami nagy.
135 Emberi lények közt, ha hiányzik az égi örömhöz
Még sok erős eleven, sűg csak a halk köszönet.
Földből nő a kenyér, de mely áldja, az égbeli fény az;
Isten, a mennydörgő küldi borunk örömét.

Jutnak eszünkbe a borról égiek így, akik egykor
140 Itt jártak, s jönnek vissza is épp idején.
Dalnok ezért éneкли meg oly komolyan a boristent,
És a dicséreteket nem veti meg amaz Ős.

9.

Ő – jogosultan mondják – megbékít napot és éjt;
Égbeli csillagokat fölvezet, és lefelé,
145 Víg-üde, mint a borostyánból koszorú a fején s mint
Fenyves, amit kedvel, s melynek a zöldje örök.
Ő marad itt, s tűnt isteneink nyomait viszi isten
Nélkülieknek az éj fekete fátyla alá.
Régiek éneke isten-utódokról ha jövendölt,
150 Lásd, mi vagyunk azok itt: Hesperiföld fia!
Pontosan és csodaként jeleníti a sors meg az embert,
Higgye, ha próbálta! Sok bekövetkezik oly
Dolgokból, mik nem hatnak: szív nélküli árnyak
Lettünk, Éter Atyánk mígnem előbb a miénk.
155 Fáklyavivőként ott jön a mennyekkel a Legfőbb
Úr fia, Szíriai, jön le az árnyak elé.
Boldog a bölcs, aki látja; fogoly lélek mosolyogva
Fényt villant, amitől olvad a szemben a fagy.
Föld karján szeliden szunnyad, s lát álmot a Títán;
160 Kerberos is, az irígy álmodozik s iszogat.

Márton László fordítása

A sas

Apám a Gotthardon vándorolt,
Ahol a folyók, lefelé,
Nyilván Etruriába, oldaliránt,
És egyenest előre,
A havon át is,
Az Olymposig és a Haimosig,
Ahol az Athos vet árnyat,
A Lémnos-szigeti barlangok felé.
Kezdetben viszont
Az Indus erdőiből,
Az erősen illatozókból
Jöttek a szülők.
Az ősatya pedig
A tenger fölött repült,
Fontolva éles eszűen, és a király
Arany feje csodálta
A vizek titkát, amikor a felhők
Vörösen gőzölögtek
A hajó fölött, és az állatok
Egymást némán figyelték,
Az eleségre gondoltak, de hiszen
A hegyek mozdulatlanok:
Hol akarunk maradni?

Őz.

.....

.....

A szikla jó legelőnek,
Itatónak a száraz,
A folyékony pedig eleségnek,
Ha valaki lakni akar,
Még ha a lépcső oldalán is.
És ahol egy házikó lefelé csüng,
A víznél tanyázz.
És amid van, az
Lélegzetvételhez való.
Ha ugyanis azt valaki
Napvilágra hozta,
Álmában ismét rátalál.
Mert ahol a szemek lehunyva,
És összekötözve a lábak,
Ott rá fogsz találni.
És ahol felismered [...]

Márton László fordítása

Márton László (Budapest, 1959): író, műfordító. Huszonegy éves korában azt hitte: le tudja fordítani Hölderlin antik strófáit.

HÖLDERLIN